

Naiset ja väkivalta sodan ja arjen kriiseissä

Naisiin kohdistuva väkivalta on maailmanlaajuinen ongelma riippumatta kulttuurista tai sosiaalisesta asemasta. Ongelma on merkittävä myös Suomessa. Espanja on EU-puheenjohtajanaan ehdottanut toimia naisiin kohdistuvan väkivallan poistamiseksi. Tämän innoittamana Eurooppalaiset järjesti yhteistyössä Eurooppalaisen Suomen kanssa keskustelutilaisuuden ”Naiset ja väkivalta sodan ja arjen kriiseissä” 24. toukokuuta Eurooppatalossa.

Järjestäjillä oli kunnia saada tilaisuuteen ministeri **Elisabeth Rehn** puhumaan naisten asemasta rauhanrakentajina. Hallitussihteeri **Heidi Manns-Haatainen** sosiaali- ja terveysministeriöstä kertoi Suomen ja EU:n toimista naisiin kohdistuvan väkivallan vastustamisessa ja kehittämispäällikkö **Minna Piispa** Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta esitteli tarkemmin poikkihallinnollista naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelmaa.

Keskustelutilaisuudessa ongelmaa lähestyttiin myös käytännön arjen työstä ja kohtaamisista käsin. Ensi- ja turvakotien liiton toimitusjohtaja **Ritva Karinsalo** avasi kuulijoille tätä arjen problematiikkaa.

Tilaisuuden päätteeksi Miessakit ry:n toiminnanjohtaja **Tomi Timperi** ja Naisjärjestöt Yhteistyössä – Nytkis ry:n pääsihteeri **Tanja Auvinen** esittivät kommenttipuheenvuoroissaan näkökulmia, miten naisiin kohdistuvaa väkivaltaa voidaan heidän mielestään jatkossa vähentää entistä tehokkaammin. Tilaisuus keräsi liki 50 kuulijaa. Keskustelua veti Eurooppalaisten hallituksen jäsen, Työterveyslaitoksen vanhempi tutkija, dosentti **Kaisa Kauppinen**.

Naiset rauhan rakentajina

Ministeri Elisabeth Rehn muistutti kuulijoita siitä, että konfliktit ja sota eivät ole vain miesten asia, vaan turvallisuudesta huolehtiminen ja jälleenrakentaminen ovat yhtä lailla naisten osaamisalueita. Naisilla on rauhanneuvottelijoina kyky ymmärtää niin henkiset, psyykkiset kuin fyysisetkin seikat. Elisabeth Rehn kertoi pitkän kokemuksensa kautta huomanneen, että naisilla on erityinen kyky tunnistaa myös seksuaalisen väkivallan aiheuttamat traumat.

Elisabeth Rehn pitää erityisen tärkeänä, että myös naisten osoittama väkivalta tunnistetaan ja tunnustetaan. Vain olemalla rehellinen myös tässä asiassa voimme todellisuudessa puuttua oleelliseen, mittavaan ongelmaan – naisiin kohdistuvaan väkivaltaan.

Ministeri Rehn on valittu kansainvälisen rikostuomioistuimen uhrirahaston johtokunnan puheenjohtajaksi marraskuussa 2009. Johtokunnan toimikausi on kolmivuotinen. Hän kertoi, kuinka vapaaehtoisiin lahjoituksiin perustuvalla uhrirahastolla on voitu kustantaa esimerkiksi kosmeettisia kirurgisia operaatioita sotien uhreille. Avustustoiminnan erityisenä kohteena ovat seksuaalisen väkivallan uhrin sekä entiset lapsisotilaat. Rehn totesi, että tarvittaisiin miljoonia, jotta voitaisiin toimia sodan uhrien auttamiseksi kunnolla. Ongelmana onkin uhrirahaston perustuminen vapaaehtoisiin lahjoituksiin.

Puheenvuoronsa päätteeksi Elisabeth Rehn totesi, että tähän asti EU:n edustajana rauhanneuvotteluissa on ollut vain miehiä. Rehnin mukaan naiset tuovat neuvottelupöytiin näkökulmia, joita miehet harvemmin nostavat esiin. Ministerin mielestä naisilla on monia etuja neuvottelijoina, erityisesti luottamuksen rakentamisessa. Hän korostaakin, että naisilla on

mahdollisuus saada neuvotteluihin mukaan molemmat sukupuolet. Tämän vuoksi naisten onkin tärkeää pysyä naisina, kun tehdään rauhanneuvottelutyötä.

Suomen ja EU:n toimet naisiin kohdistuva väkivallan vastustamisessa

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä lähisuhdeväkivaltaan ja ihmiskauppaan liittyvien asioiden parissa työskentelevä hallitussihteeri Heidi Manns-Haatainen kertoi naisiin kohdistuvan väkivallan vastatoimista ja kansainvälisistä sopimuksista. Parhaillaan EU:ssa neuvotellaan naisiin kohdistuvan väkivallan yleissopimuksesta.

Kesän 2010 aikana Suomessa on tulossa hyväksyttäväksi naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseen tähtäävä ohjelma. Ohjelma tulee kattamaan kaiken naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisevän toiminnan, jota Suomessa tehdään. Ohjelmassa yhtenä merkittävänä kohtana on turvakotitoiminnan lakisääteistäminen siten, että palvelun järjestäminen on kuntien vastuulla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kehittämispäällikkö Minna Piispa kertoi tarkemmin ohjelman painopistealueista. Näitä ovat seksuaalinen väkivalta, väkivallan uusiutumisen ehkäiseminen ja haavoittuvassa asemassa olevat naiset. Ohjelma noudattelee Euroopan neuvoston ja YK:n suosituksia kolmesta keskeisestä periaatteesta, joita ovat väkivallan ehkäisy, uhrien suojeleminen ja auttaminen ja rikoksenteijän saattaminen vastuuseen. Ohjelmalla pyritään muun muassa pitkällä aikavälillä vaikuttamaan asenteisiin ja käyttäytymismalleihin tuottamalla koulutus- ja kasvatust materiaalia eri ikäryhmille. Heidi Manns-Haatainen kertoi, että ohjelman puitteissa tarkastellaan myös nykyiseen lähestymiskieltoon liittyvää problematiikkaa.

Arjen työtä ja kohtaamisia

Ensi- ja turvakotien liiton toimitusjohtaja Ritva Karinsalo totesi, että väkivallan vastaisen ohjelman suurin hyöty on saada eri tahot ja toimijat saman pöydän ääreen. Hän kuitenkin esitti kriittisen kysymyksen, mitä sitten tapahtuu, kun rahaa ei löydykään. Todellinen asioiden muuttaminen vaatii myös poliittista tahtotilaa.

Ritva Karinsalo kertoi, että heidän arjen työssään perheväkivalta näyttäytyy pitkittyneenä prosessina. Avun hakeminen on vaikeaa, eikä kunnista tahdo löytyä moniammatillista toimivaa yhteistyötä. Perheväkivallan arki on moniulotteista, monimutkaista ja vaatii työntekijältä hyvää koulutusta ja mahdollisuutta työnohjaukseen.

Ensi- ja turvakotien liitossa on perhekeskeinen lähestymistapa. Paikkoja liitolla on 135, kun Euroopan neuvoston suositus on 500. Ritva Karinsalo totesikin, että Ensi- ja turvakotien liiton tietoon tulleet väkivaltatapaukset ovat vain jäävuoren huippu väkivallan kohtaamisessa. Karinsalo kertoi, että nykyään myös verkossa toimivat auttamismuodot ovat tavoittaneet etenkin haja-asutusalueella väkivallan kohteeksi joutuneita nuoria naisia.

Suomen erityislaatuinen tilanne

Miessakit ry:n toiminnanjohtaja Tomi Timperi esitti näkemyksensä, että historialliset sotatraumat ja vahva sukupuolten tasa-arvotyö tekevät Suomen tilanteesta erityislaatuisen naisiin kohdistuvan väkivallan tarkastelussa. Timperin mukaan tasa-arvotyö on aiheuttanut asemasodan naisten ja miesten välille. Hän korostikin, että vaikka tasa-arvotyö ei ole syy väkivallan kierteeseen, tulee tasa-arvotyön ja sotatraumojen merkitys tunnistaa.

Tomi Timperi kertoi, että heidän asiakkaistaan 100 % on tavalla tai toisella uhriutunut väkivallasta lapsuudessaan. Uhriutuminen on seurausta väkivallan kokemuksesta tai väkivallan sivusta seuraamisesta. Lähtökohta kaikilla väkivallan harjoittajilla on Timperin mukaan sama – henkilöt ovat kokeneet vakavaa vääryyttä lapsuudessaan ja kaikki tällaista vääryyttä kokeneet ovat potentiaalisia väkivallan harjoittajia.

Tomi Timperi korosti, että väkivallan harjoittajia löytyy molemmista sukupuolen edustajista. Kokonaiskuvan ymmärtäminen ja väkivallan kierteen katkaiseminen vaatiikin Timperin mielestä sitä, että molempia, väkivallan harjoittajaa ja uhria tarkastellaan sekä tekijänä että uhrina. Timperi toivoi, että tulevaisuudessa molemmat sukupuolet yhdessä vahvistaisivat väkivallan vastaista perhe-elämää.

Vastuutahot selviksi ja taloudelliset edellytykset kuntoon

Naisjärjestöt Yhteistyössä – Nytkis ry:n pääsihteeri Tanja Auvinen nosti keskustelun lopuksi omassa kommenttipuheenvuorossaan esille prostituution osana naisiin kohdistuvan väkivallan kokonaisuutta. Selkeän vastuutahon puuttuminen vaikeuttaa hänestä olennaisesti prostituution ja siihen liittyvien ongelmien ehkäisemistä.

Auvinen piti väkivallan vastustamisen resurssointia olemattomana. Hän kysyi, miten on mahdollista, että luodaan toimintaohjelmia nollabudjetilla.

Myös Suomen YK-velvoitteiden hoitaminen sai Auviselta kriittisen arvion. Hänen mukaansa valtion vastuu ei toteudu niissä velvoitteissa, joihin Suomi on YK:n puitteissa sitoutunut naisiin kohdistuvan väkivallan kitkemiseksi.